

Petra Francová
Fórum sociální ekonomiky Sever 2022
18.10. 2022

**SOCIÁLNÍ EKONOMIKA A
SOCIÁLNÍ PODNIKÁNÍ V ČR**

Trocha historie

- družstevnictví
- evropský inovativní program EQUAL 2000 - 2006
- Národní tematická síť pro sociální ekonomiku 2006
- vznik TESSEA 2009, osamostatnění 2015
- evropské výzvy od 2007
- MPSV je hlavní ministerstvo, dlouhodobě výzvy pro vznik a rozvoj sociálních podniků a systémové projekty na podporu sociálního podnikání

Sociální ekonomika

- spojovaná s třetím sektorem
- část tržního sektoru + organizace neziskového sektoru, které vykonávají soustavné ekonomické činnosti
- principy:
  - cílem je služba členům nebo komunitě, ne primárně vytváření zisku,
  - nezávislost řídicích struktur organizace,
  - demokratický rozhodovací proces,
  - nadřazenost lidí a práce nad kapitálem a rozdělováním zisku (podle Defournyho)
- subjekty sociální ekonomiky

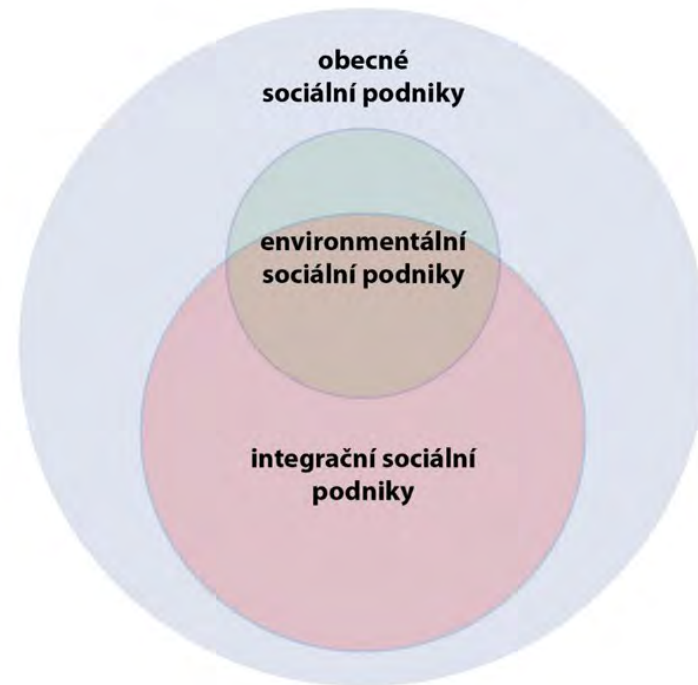
Sociální podnikání

- podnikatelské aktivity prospívající společnosti a životnímu prostředí
- hraje důležitou roli v místním rozvoji
- vytváří pracovní příležitosti pro osoby se zdravotním nebo společenským znevýhodněním
- zisk je z větší části použit pro další rozvoj sociálního podniku
- pro sociální podnik je stejně důležité dosahování zisku i zvýšení veřejného prospěchu
- sociální podnik naplňuje společensky prospěšný cíl, který je formulován v zakládacích dokumentech
- dimenze demokratického rozhodování a vlastnictví - odpovídající zapojení stakeholderů do rozhodovacích procesů, omezení distribuce zisku
- sociální podnik vzniká a rozvíjí se na konceptu tzv. trojího prospěchu – ekonomického, sociálního a environmentálního + MPSV přidalo samostatný místní prospěch

Kdo není sociálním podnikem

- jakýkoliv zaměstnavatel, který se tak označí
- jakýkoliv společensky odpovědný podnik, CSR nesmí být v rozporu s „core byznysem“ korporace
- sociálně terapeutické pracoviště, jde výhradně o sociální službu a ne o podnikání a zaměstnání
- integračním sociálním podnikem nemusí být automaticky každý, kdo zaměstnává nad 50% osob se zdravotním postižením (dvě prolínající se množiny)

Typy sociálních podniků

Přínosy sociálního podnikání

společenské:

- zvyšování kvality života, posilování kompetencí, prevence sociálně patologických jevů

ekonomické:

- snižování výdajů, snižování nezaměstnanosti, větší stabilita v krizích

environmentální

- řešení konkrétního enviro problému, šetrné využívání zdrojů

Regionální přínosy sociálního podnikání

Podpora lokální ekonomiky

- peníze zůstávají v regionu, rozšiřování nabídky služeb a zboží, zaměstnávání místních osob, nakupování od místních dodavatelů

Budování místních partnerství

- partnerství je silnou devízou sociálního podniku, budování sociálního kapitálu, spolupráce s UP, obcí, NNO, jinými podniky..., integrace znevýhodněných osob

Stav sociálního podnikání v ČR

- mezirezortní oblast, v gesci MPSV
- principy SP a tabulka indikátorů SP – používaná ve výzvách ESF
- Adresář sociálních podniků <https://ceske-socialni-podnikani.cz/adresar-socialnich-podniku>, v něm 210 sociálních podniků, resp. 367 provozoven
- expertní odhad 400 – 600 sociálních podniků
- chybí strategie sociálního podnikání a akční plán
- většina sociálních podniků funguje dobře, ale chybí jim uznání a podpora shora
- připravuje se zákon

Role sociální ekonomiky v EU roste

- důležitost sociální ekonomiky roste a je už v hlavním proudu
- sociální ekonomika je součástí mnoha evropských strategií a dokumentů včetně Evropského plánu obnovy
- EK schválila v prosinci 2021 Evropský akční plán sociální ekonomiky – podpora podnikání a budování kapacit, širšího uznání sociální ekonomiky a jejího potenciálu
- sociální podnikání je propojeno se sociálními inovacemi

Dotazníkové šetření MPSV 2022

sběr dat květen – červen 2022

105 respondentův - IČ

obdoba šetření 2019, navíc otázky k
pandemii COVID-19 a uprchlické krizi

porovnání s výsledky šetření 2019

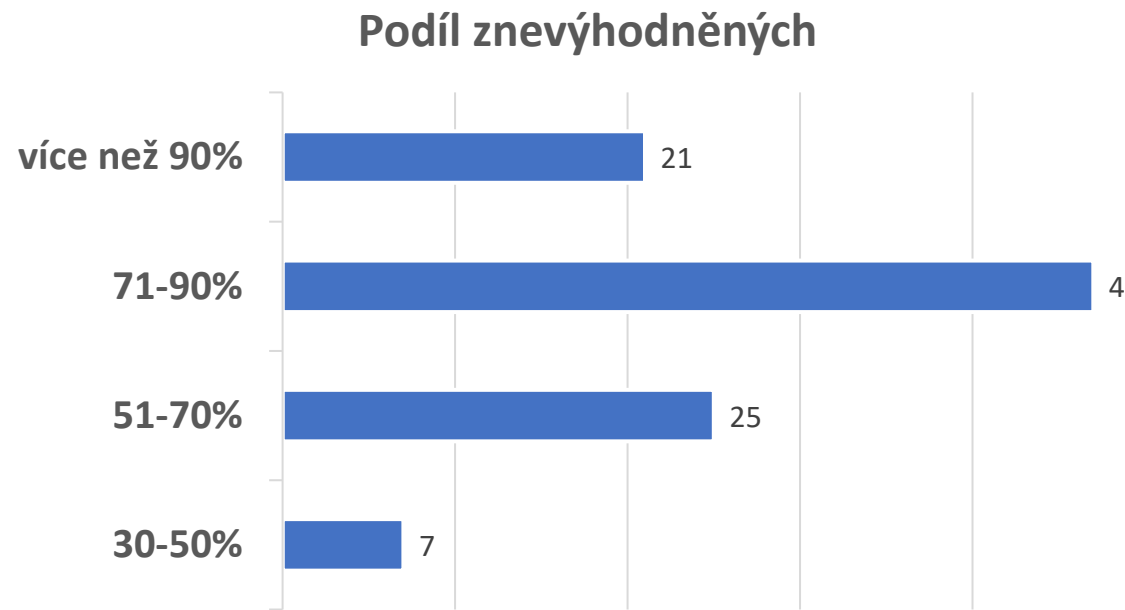

Profil zkoumaných sociálních podniků

- právní formy: téměř 1/2 s.r.o., více než 1/3 neziskovek, 6% OSVČ
- 3/4 samostatná právnická osoba, 1/5 součást větší organizace
- ϕ počet provozoven na jedno IČO 1,9
- gastroslužby 55%
- 85% integračních sociálních podniků
- náhradní plnění nabízí 39% SP
- 54% mikropodniky, 34% malé a 13% střední podniky

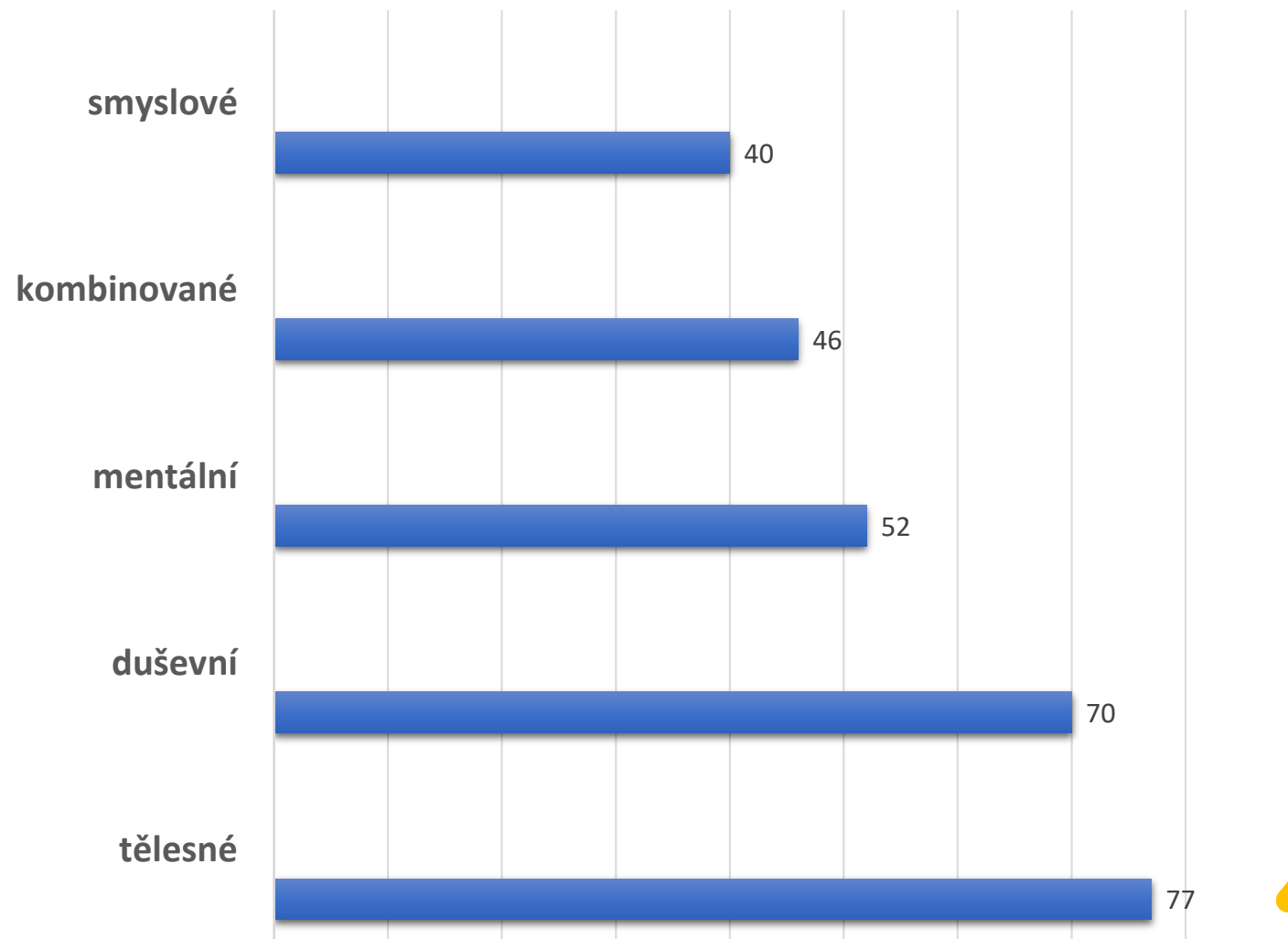
Zaměstnávání znevýhodněných

- ϕ 71% znevýhodněných zaměstnanců
- 92% zaměstnává osoby se zdravotním postižením, 45% dlouhodobě či opakovaně nezaměstnané

Typy zdravotního postižení

Typy zdravotního postižení

Zaměstnanost

- ϕ úvazek všech zaměstnanců v roce 2021 0,78, znevýhodněných zaměstnanců 0,64
- ϕ počet zaměstnanců 1 SP 24 lidí (19 přepočtených úvazků), ϕ počet znevýhodněných zaměstnaných 20 (13 přepočtených úvazků)
- ve srovnání s 2018 snížení ϕ počtu zaměstnanců z 33 na 24, obdobně u znevýhodněných zaměstnanců z 22 na 13 (*pandemie COVID-19*)

Ekonomická situace

- ϕ celkový výnos v roce 2021 9,6 mil. Kč
- ve srovnání s 2018 snížení ϕ výnosu o 3,4 mil. Kč, tj. o 27% (*pandemie COVID-19*)
- zisk 48% SP, zhruba nula 28%, ztráta 24%
- celkové výnosy: tržby 57%, příspěvky §78 ZoZ 21%, dotace 10% → **77% příjmů z vlastní činnosti**

Veřejné zakázky

velký zájem o veřejné zakázky, ale více než 1/2 se o ně neuchází a pravidelně podává nabídky jen 14%

většinou příležitostné zakázky na malé částky

SP mají velká očekávání, reálně toho ale nedělají dost - hledat cesty a odstraňovat bariéry na straně veřejných zadavatelů i SP

Jak se sociálním podnikům daří

- přes 1/2 se hodnotilo ve středu, pozitivně 41%, negativně 7%

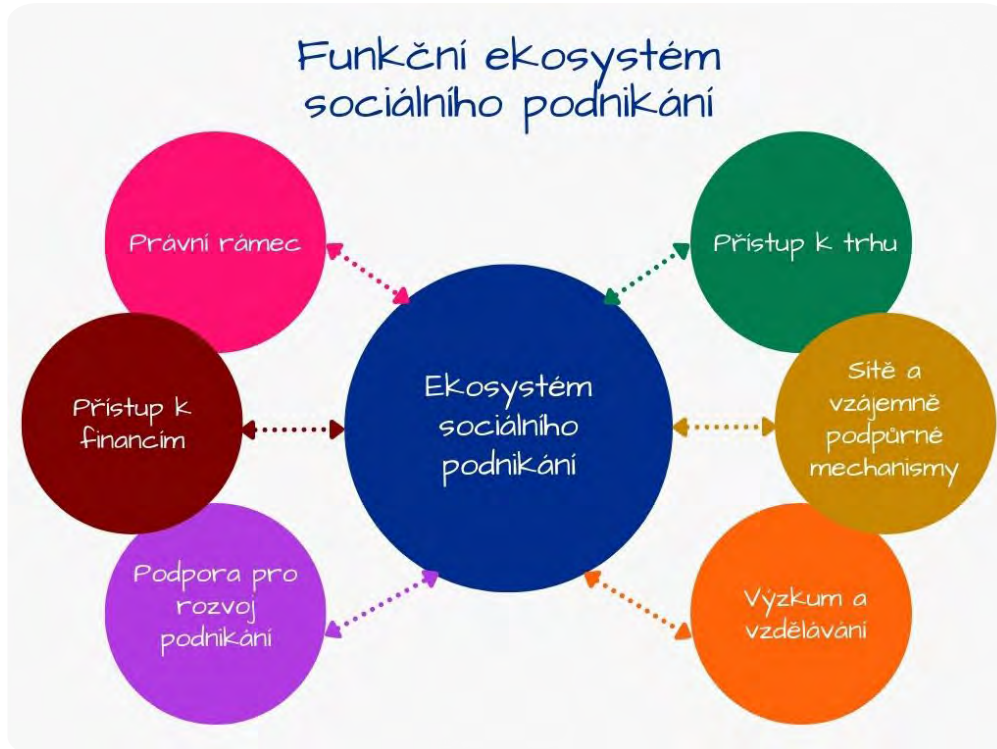
Silné stránky

- schopnost integrace znevýhodněných zaměstnanců
- pružná reakce na potřeby trhu
- kvalita nabídky

Slabé stránky

- nedostatek peněz na dlouhodobější investice
- nedostatek kapacit na propagaci a marketing
- chronická přetíženost vedoucích pracovníků a pracovníků

Ekosystém

- výrazně vede zájem o poradenství pro stávající podniky
- druhý je požadavek na zlepšení podmínek příspěvků na zaměstnávání osob se znevýhodněním
- minulé dotazníkové šetření přineslo stejná zjištění

Vysvětlení propadu – COVID-19

- více 1/2 SP působí v gastroslužbách
- SP neměly v době koronakrize žádnou specifickou podporu
- redukovaly zbytné náklady, aby udržely pracovní místa znevýhodněných zaměstnanců; propouštěly jen v nezbytné míře, aby udržely chod
- omezily některé podnikatelské činnosti a investice → oslabení udržitelnosti podnikání

Závěr šetření

Je třeba hodnotit kladně, že i za těchto ztížených podmínek většina ze zkoumaných sociálních podniků udržela své aktivity v chodu, protože jim jde nejvíc ze všeho o zachování pracovních míst pro jejich znevýhodněné zaměstnance a plnění integrační funkce.

petra.francova@p-p-p.cz

Děkuji za pozornost!